

11 / 2025

RAPPORT

2025

Nasjonal eksamen i rettsanvendelse i barnevern 2022–2024

Sentrale funn og implikasjoner: oppsummering
av NOKUTs rapporter

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUT har eget styre og er faglig uavhengig i oppgavene som er definert i universitets- og høyskoleloven. I tillegg utfører vi forvaltningsoppgaver som er delegert fra Kunnskapsdepartementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å føre tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene.

NOKUT skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Gjennom arbeidet vårt skal NOKUT søke å bistå institusjonene i deres kvalitetsarbeid.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

Tittel	Nasjonal eksamen i rettsanvendelse i barnevern 2022–2024
Forfatter(e)	Helen Bråten
Dato	15.11.2025
Rapportnummer	11-2025
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Oppgi NOKUT som opphav ved bruk av materiale.

Forord

Nye masterutdanninger i barnevernsfaglig arbeid og en nasjonal eksamen i rettsanvendelse i barnevernet ble innført i 2022 for å heve kompetansen og særlig den juridiske kompetansen i barnevernet.

NOKUT har derfor gjort en gjennomgang av erfaringene fra implementeringen med piloten høsten 2022 til og med gjennomføringene med alle institusjoner høsten 2023 og høsten 2024.

Gjennomgangen i sin helhet tar for seg studenters, underviseres, sensorers og programlederes erfaringer med nasjonal eksamen i rettsanvendelse 2022 til 2024 samt dyptgående analyser av eksamenssett, resultat- og sensurdata for å undersøke ulike aspekter av vurderingskvaliteten. Hensikten er å kartlegge og utvikle kvalitet i de nasjonale eksamenene og å videreutvikle kunnskapen i utdanningene når det gjelder vurdering og læring generelt og av juridisk metode i barnevernet spesielt.

Til sammen sammenfattes disse erfaringene og kunnskapsgrunnlaget i tre rapporter:

- [Undervisning i juridisk metode i barnevernsfaglige mastere: Innsikt og erfaringer fra de første nasjonale eksamenene](#) (Pedersen & Bråten, 2025)
- [Studentstemmen: Om undervisning, emneinnhold og vurdering i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram](#) (Karlsen & Pedersen, 2025)
- [Hvordan har det gått? Analyse av eksamenskvalitet og studentenes resultater på nasjonal eksamen i rettsanvendelse 2022–2024](#) (Bråten et al., 2025)

Denne korte rapporten oppsummerer hovedfunn fra disse tre rapportene.

Tusen takk til studentene og fagmiljøene som på ulikt vis bidrar til nasjonal eksamen og har bidratt til at vi kan skrive disse rapportene. Takk for innspill til rapportene både i samtaler og på fagseminaret juni 2025!

Innhold

1 Introduksjon	5
2 Bakgrunn og formål med nasjonal eksamen	5
3 Studentenes situasjon og erfaringer	5
3.1 Heterogen studentgruppe	5
3.2 Fulltids-stilling i kombinasjon med studier	6
3.3 Kunnskap påvirker praksis og kollegiet	6
4 Undervisning og vurdering: institusjonelle variasjoner	6
4.1 Variasjon i programdesign og undervisningsopplegg	6
4.2 Læringsaktiviteter og vurderingsformer	6
5 Eksamensresultater og vurderingskvalitet	7
5.1 Resultater og variasjon mellom institusjoner	7
5.2 Høy kvalitet og reliabilitet i eksamen og sensur	7
6 Nasjonal eksamen er en arena for faglig samarbeid og utvikling	8
7 Sentrale utfordringer og veien videre	8
8 Avslutning	9

1 Introduksjon

Innføringen av nasjonal eksamen i juridisk metode og rettsanvendelse for masterutdanningene i barnevern og barnevernsfaglig arbeid fra 2022 har vært et tiltak for å sikre og styrke den juridiske kompetansen i barnevernet. NOKUT har utarbeidet tre rapporter for å dokumentere og vurdere implementeringen av den nasjonale eksamenen.

- Undervisning i juridisk metode i barnevernsfaglige mastere. Innsikt og erfaringer fra de første nasjonale eksamenene
- Studentstemmen: om undervisning, emneinnhold og vurdering i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram
- Hvordan har det gått? Analyse av eksamenskvalitet og studentenes resultater på nasjonal eksamen i rettsanvendelse 2022–2024.

Rapportene gir innsikt i undervisningspraksis, studentenes erfaringer og resultater samt vurderingskvalitet.

Dette notatet sammenfatter de viktigste funnene fra disse rapportene, og drøfter utfordringer og mulige oppfølgingspunkter for kvalitetsutvikling.

2 Bakgrunn og formål med nasjonal eksamen

Bakgrunnen for nye masterutdanninger og nasjonal eksamen var et vedvarende behov for kompetanseheving i barnevernet og et dokumentert behov for å styrke juridisk kompetanse, både for å sikre rettssikkerhet og for å imøtegå kritikk fra nasjonale og internasjonale tilsynsmyndigheter.

Krav til mastergrad for arbeid i kommunalt barnevern og lederstillinger og nye forskrifter for masterutdanning i barnevern og barnevernsarbeid, med en felles nasjonal eksamen i rettsanvendelse, skulle sikre et enhetlig og tilstrekkelig høyt nivå av juridisk kompetanse på tvers av institusjonene.

Målene med eksamen har vært:

- Å gi en enhetlig og felles standard for måling av studentenes kunnskap, som kan gi økt tillitt til utdanningene i samfunnet.
- Å gi sammenliknbar informasjon om studentenes kunnskap på tvers av studiesteder
- Å bidra til kvalitetsutvikling i utdanningene gjennom nasjonal eksamen som arena for samarbeid og erfaringsdeling.

3 Studentenes situasjon og erfaringer

3.1 Heterogen studentgruppe

Studentene som tar master i barnevern eller barnevernsarbeid har ulike bakgrunner. Omtrent en tredjedel kommer rett fra bachelorstudier, en tredjedel fra jobb i barnevernstjenesten, og resten fra annen relevant jobb eller utdanning.

Både studenter og undervisere peker på utfordringer knyttet til store variasjoner i forkunnskaper. Dette gir en krevende undervisningssituasjon. Mens noen institusjoner

vurderer forkurs, har andre systematisk kartlagt forkunnskaper ved hjelp av case- og skriveoppgaver tidlig i semesteret.

3.2 Fulltids-stilling i kombinasjon med studier

Et gjennomgående funn er at studentene har en krevende studiesituasjon. Mange studenter arbeider i full stilling i barnevernet, og kombinerer dette med studier, ofte på fulltid. De får imidlertid lite tilrettelegging fra arbeidsgiver. Dette kan gå ut over både deltakelse i undervisning og muligheten til å oppnå forventet læringsutbytte. Både undervisere og studenter peker på at det er vanskelig for studenter å få deltatt i undervisning. Flere påpeker at tilrettelegging er enklere gjennom etter- og videreutdanninger som er støttet av Bufdir, og at det derfor kan fremstå som at masterstudiene slik blir mindre prioritert fra politisk hold.

I snitt når det gjelder læring i juridisk metode og rettsanvendelse bruker studentene 6 timer per uke på organiserte læringsaktiviteter, 7 timer på egenstudier og 23 timer på betalt arbeid. I tillegg til dette kommer læringsaktiviteter i andre emner og tema som ikke er knyttet til juridisk metode og rettsanvendelse. Studentenes arbeidsbelastning kan påvirke både læringsutbytte og eksamensresultater.

3.3 Kunnskap påvirker praksis og kollegiet

Studentene oppgir sterk motivasjon for faglig fordypning. Motivasjonen for å starte på masterstudiet er hovedsakelig personlig engasjement og et følt ønske og behov om mer kunnskap. De som har jobbet i barnevernet oppgir oftere personlig engasjement, mens de som kommer rett fra bachelor vektlegger behovet for mer kunnskap. Etter hvert i studiet faller motivasjonen noe. I intervjuer fremhevet noen studenter at de ble slitne av en stor totalbelastning med studier og arbeid.

- 9 av 10 vurderer juridisk kunnskap som viktig i yrkesutøvelsen (87%)
- 64 % opplever undervisningen som nyttig
- 69 % rapporterer konkret nytte av det de har lært for praksis
- 67 % mener at egen kunnskap har gitt nytte i kollegiet og påvirket praksis

4 Undervisning og vurdering: institusjonelle variasjoner

4.1 Variasjon i programdesign og undervisningsopplegg

Det er betydelige forskjeller mellom institusjonene når det gjelder organisering av undervisning, antall studiepoeng, undervisningstimer og bruk av obligatoriske aktiviteter. Noen institusjoner har egne emner i juridisk metode, mens andre har integrert dette i større emner. Antall undervisningstimer varierer fra 15 til 30. Antall undervisere i juridisk metode varierer fra én til tre, og et flertall underviser alene.

4.2 Læringsaktiviteter og vurderingsformer

Casebasert undervisning, skrivetrening og prøveeksamen trekkes frem som særlig nyttige læringsaktiviteter. Antall case og skriveoppgaver varierer fra åtte til ett. Studentene

etterspør mer skrivetrening og tilbakemelding fra underviserne. Prøveeksamen vurderes som den mest nyttige aktiviteten.

5 Eksamensresultater og vurderingskvalitet

5.1 Resultater og variasjon mellom institusjoner

I perioden 2022–2024 har 935 studenter avlagt nasjonal eksamen. I snitt har 58 % bestått, men det er betydelig variasjon mellom institusjonene (fra 16 % til 100 % bestått i enkelte kull). Bachelorbakgrunn og type masterprogram forklarer i liten grad variasjonen i resultater, mens utdanningsinstitusjon har stor betydning.

- **Karaktersnitt fra videregående** skole har en svak, men signifikant sammenheng med eksamensresultatene.
- **Norsk karakter fra videregående** har en tydelig sammenheng med sannsynligheten for å bestå eksamen.
- **Alder** har en liten, negativ effekt på sannsynligheten for å bestå.
- **Hvilken institusjon** studentene studerer ved er den viktigste forklaringsfaktoren for variasjon i resultater.

Analysene av vurderingsrubrikkene viser at studentene generelt behersker å identifisere juridiske problemstillinger og finne relevante rettskilder. Samtidig ser vi at mange opplever det vanskelig å tolke vilkår. Mange studenter har utfordringer med å vurdere, eller utelater vurderinger knyttet til barnets beste og rettsprinsipper som minste inngreps prinsipp og barnets rett til medvirkning. Anvendelse av slike prinsipper fremstår som krevende, til tross for deres sentrale rolle i barnevernsretten og barnevernets arbeid.

5.2 Høy kvalitet og reliabilitet i eksamen og sensur

Arbeidet med vurderingskvalitet i den nasjonale eksamenen følger to komplementære spor. Det første sporet omfatter eksamensutvikling og vurderingsarbeid gjennom skriftlige dokumenter og testteoretiske analyser. Dette inkluderer bruk av vurderingsrubrikker, sensorveiledninger, fagfellevurderinger inkludert studentinnspill, som samlet bidrar til gjennomarbeidede eksamener av høy kvalitet. Testteoretiske analyser (IRT) viser at rubrikkene fungerer godt, har stor variasjon i vanskegrad og skiller tydelig mellom studenter med høy og lav kompetanse. Analysene dokumenterer høy reliabilitet, særlig rundt grensen for bestått/ikke-bestått, og sensorsamsvaret er gjennomgående høyt i ordinær sensur. Ifølge IRT-analysene er eksamenene ikke for vanskelige for kandidatene. Noen sensorer uttrykker imidlertid bekymring for at rubrikkene i noen tilfeller kan bidra til at faglig svake besvarelser oppnår bestått, ifølge sensorundersøkelsene. Sensorene vurderer at vurderingsrubrikkene bidrar til konsistent og rettferdig vurdering.

Det andre sporet handler om vurderingsdialoger og kalibrering i fagmiljøet. Fagmiljøet samles i nettverk og arbeider kontinuerlig for å diskutere og utvikle felles faglige standarder, dele erfaringer og diskutere god praksis for læring og vurdering i rettsanvendelse i barnevern.

6 Nasjonal eksamen er en arena for faglig samarbeid og utvikling

Nasjonal eksamen har skapt en arena for faglig kalibrering, erfaringsdeling og samarbeid mellom institusjoner, noe som styrker både vurderingskvaliteten og fagmiljøenes samlede kompetanse. Undervisere og sensorer rapporterer om økt faglig samhandling og tilgang til nettverk som gir inspirasjon til egen undervisning. Vurderingsdialoger bidrar til å etablere og videreutvikle felles faglige standarder, og deltakelsen i nettverket rundt nasjonal eksamen gir kunnskap som ellers ikke ville vært tilgjengelig. For undervisere, særlig i små fagmiljøer, gir ordningen et viktig forum for å drøfte undervisningspraksis, dele læringsressurser og i noen tilfeller samarbeide om undervisning. Nasjonal eksamen har skapt en arena for kunnskapsutvikling både når det gjelder læring og vurdering; spesielt har eksamensgruppen og referansegruppen styrket sin vurderingskompetanse.

Dette er betydningsfullt gitt at mange arbeider alene eller i små miljøer, og det understøtter målsettingen om sammenlignbarhet og felles standarder. Videre har ordningen rettet økt oppmerksomhet mot jusskompetanse, ikke bare i masterutdanningene, men på bachelornivå.

Samtidig indikerer studentresultatene at det fortsatt er behov for å videreføre og forsterke arbeidet med nasjonal eksamen for å opprettholde og styrke denne etterspurte og avgjørende kompetansen i de barnevernsfaglige miljøene.

7 Sentrale utfordringer og veien videre

Basert på sentrale utfordringer fremmer vi følgende anbefalinger for videreutvikling.

- **Styrke forkunnskaper i juss på bachelornivå** og vurdere forkurs og liknende tiltak for masterstudenter med svakere bakgrunn.
- **Undervisnings- og læringsmetoder** eksempler på gode praksiser:
 - **Tilpasse undervisning til studentenes nivå:** flere studenter kan ikke lese lovtekst og kjenner ikke kjernebegreper. En måte å adressere forkunnskap på er å kartlegge forkunnskap tidlig med caseoppgaver for å tilpasse undervisningen, som ved UiB.
 - **Starte tidlig og undervisning tett til praksis:** HVL er bevisste på at studenter må komme tidlig i gang med læringsarbeidet og relaterer undervisning tett til praksis for relevans og motivasjon. Case-oppgaver fremheves av studenter og undervisere som nyttig i læring av rettsanvendelse.
 - **Skrivetrening-** jf betydningen av norskkarakter fra videregående skole.
- **Øke tilrettelegging fra arbeidsgivere** for studenter som tar master, slik at de får mulighet til å delta i undervisning og læringsaktiviteter. Kan det arbeides med bedre støtteordninger slik at masterstudiene får like god tilrettelegging som etter- og videreutdanningskurs støttet av Bufdir? Hvordan kan vi støtte kommuner og arbeidsgivere i tilrettelegging?
- **Videreutvikle vurderingspraksis** og rubrikker for å sikre at vurderingen fanger opp både bredde og dybde i juridisk metodeforståelse. Dette for å adressere blant annet hva sensorer omtaler som at noen faglig svake studenter «redder» seg inn med rubrikker.

- **Fortsatt satsing på nasjonale nettverk** og vurderingsdialoger for å styrke fagmiljøet og sikre felles standarder.
- **Mer forskning og analyse** av sammenhengen mellom undervisningspraksis, studentenes bakgrunn og eksamensresultater over tid.

8 Avslutning

Nasjonal eksamen i rettsanvendelse har bidratt til å løfte juridisk kompetanse i barnevernsutdanningene og etablert felles faglige standarder nasjonalt. Nasjonal eksamen har også skapt en arena for samarbeid, faglig utvikling og erfaringsdeling.

Resultater fra de første gjennomføringene gir indikasjoner på noen variabler med forklaringskraft, som institusjonstilhørighet, norskkarakter fra videregående og alder. Det er samtidig verdt å merke seg at resultatene det formidles fra er få gjennomføringer og små kull slik at resultatene må tolkes med forsiktighet.

Samtidig gjenstår betydelige utfordringer knyttet til heterogen studentmasse, arbeidsbelastning og vurderingspraksis. Videre kvalitetsutvikling forutsetter tett samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner, arbeidsgivere og myndigheter, samt kontinuerlig utvikling av undervisning og vurdering

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://nokut.no)